

ULUSLARARASI Eko-Okullar Programı El Kitabı

TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)
EKO-OKULLAR PROGRAMI

Bu kitapçık, Eko-Okullar Ulusal Koordinasyonu (Gülbahar Cebesoy & İrem Civan) tarafından hazırlanmış ve Türkiye Çevre Eğitim Vakfı tarafından basılmıştır.

YAYIN KURULU

Gülbahar CEBESOY,

Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinatörü

İrem CİVAN

Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinatör Yardımcısı

Erol GÜNGÖR,

TÜRÇEV Genel Müdürü

Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinasyonu

www.turcev.org.tr

www.ekookullar.org.tr

ekookullar@turcev.org.tr

0530 667 20 88

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)

Mebusevleri Mah. Ayten Sok. No:28/1 Tandoğan / ANKARA

Tel: 0 312 222 12 90 Faks: 0 312 222 11 42

Eko-Okullar Programı Uluslararası Koordinasyonu

www.eco-schools.org

www.leaf-international.org

ÖNSÖZ

Yaşamımız boyunca ihtiyaçlarımızın hemen hemen tümünü, doğrudan veya dolaylı olarak doğadan elde etmekteyiz. Doğa ile olan bu etkileşimimiz düşünüldüğünde, çevrenin korunmasında ve doğal kaynakların kullanımında sürdürülebilirliğe dikkat edilmesi büyük önem taşımaktadır. İhtiyaçlarımızı karşılamak için edindiğimiz tüketim alışkanlıklarımızda ne yazık ki çoğu kez, çevre boyutunu hatırlamaz veya hatırlasak da antroposentrik yani insan merkezli düşünerek görmezden geliriz. Bu eksikliği gidermek ve biraz daha ekosentrik (çevre merkezli) düşünebilmek için, çevre koruma konusunda bilgili olmamız, bu bilgi dahilinde çevre bilinci kazanmamız ve bu bilinci davranışlarımıza yansıtmamız büyük önem taşımaktadır.

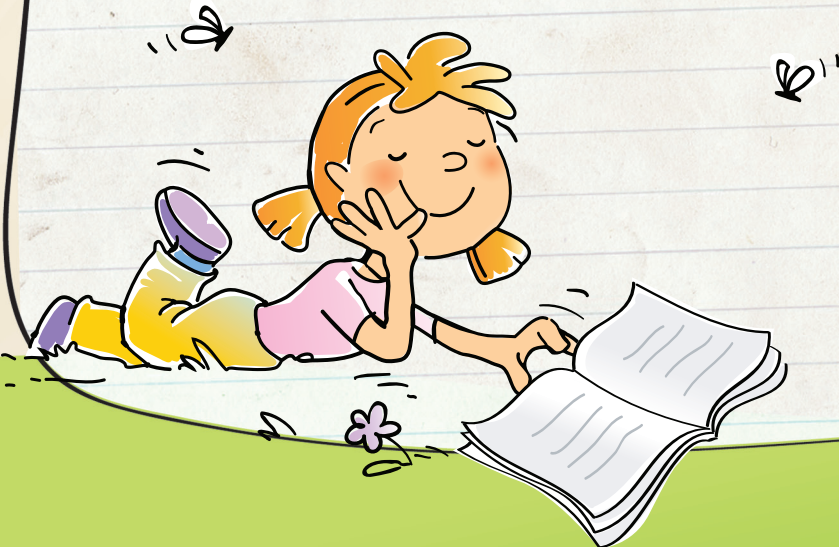
Bu kapsamda uluslararası bir program olan Eko-Okullar Programı ülkemizde 1995 yılında uygulanmaya başlanmış ve 2011 yılı itibari ile 52 ülkede uygulanmaktadır. Eko-Okullar Programı uluslararası alanda, Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (FEE) koordinasyonunda, ülkemizde ise Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) tarafından yürütülmektedir. Bu program ile çevre sorunlarını en aza indirmek ve bu konularda daha duyarlı bir toplum oluşturabilmek hedeflenmektedir. Bu nedenle Eko-Okullar Programı küçük yaşta çocuklarımıza çevre eğitimi verilmesini, çevre dostu davranışlar kazandırılmasını ve doğanın dengesine saygılı, kendini doğanın hakimi olarak değil, bir parçası olarak gören nesiller yetiştirilmesini desteklemektedir.

Kitapçığımızın öncelikle Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) koordinasyonunda uygulanmakta olan Eko-Okullar Programı'nda faaliyet gösteren öğrenci ve öğretmenlerimize ve diğer kullanıcılara yararlı olmasını diler, gelecek nesillere daha temiz ve yeşil bir çevre bırakabilmek ümidi ile Yönetim Kurulumuz adına saygılarımı sunarım.

Rıza EPİKMEN
Türkiye Çevre Eğitim Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

İÇERİK

1. TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)	3
2. ULUSLARARASI ÇEVRE EĞİTİM VAKFI	4
3. EKO-OKULLAR PROGRAMI NEDİR?	5
4. PROGRAM AŞAMALARI	7
4.1. KAYIT OLMA	7
4.2. PROGRAM YÜRÜTME	8
4.2.1. Eko-Okullar Komitelerinin Kurulması	9
4.2.2. Çevresel İnceleme	10
4.2.3. Eylem Planı	10
4.2.4. Gözlem ve Değerlendirme	11
4.2.5. Müfredat Çalışması	11
4.2.6. Bilgilendirme ve Katılım	11
4.2.7. Eko-İlke	12
4.3. ÖDÜL İÇİN BAŞVURU	13
4.4. ÖDÜL YENİLEME	14
5. PROGRAM KONULARI	14
6. NEDEN EKO-OKULLAR PROGRAMI?	15
7. PROGRAM DÂHİLİNDE UYGULANMAKTA OLAN PROJELER	16
7.1. ÇEVRE VE YENİLİKÇİ FİKİRLER PROJESİ (ENVIRONMENT & INNOVATION)	16
7.2. BAĞLI OKULLAR PROJESİ (LINKING SCHOOLS PROJECT)	16

1. TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) 1993 yılında kurulmuş ve takiben Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın programlarını Türkiye'de uygulamaya başlamıştır. TÜRÇEV, Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın (Foundation for Environmental Education-FEE-) 5 programını ülkemizde uygulanmaktadır. 2011 yılı itibariyle, Vakfımız koordinasyonunda ülkemizde yürütülen uluslararası programlar;

Mavi Bayrak Programı (1993),
Eko-Okullar Programı (1995),
Çevrenin Genç Sözcüleri Programı (1996)
Okullarda Orman Programı (2004) ve
Yeşil Anahtar Programı (2011) 'dir.

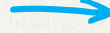
Mavi Bayrak Programı plaj ve marinalara, Eko-Okullar ve Okullarda Orman Programları ilköğretim ve okul öncesi kurumlarına, Çevrenin Genç Sözcüleri lise düzeyi okullara, Yeşil Anahtar ise otellere yönelik çalışmaktadır. Böylece farklı alanlarda çevrenin korunmasına ve çevre bilinci oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

TÜRÇEV Genel Kurul-Yönetim Kurulu-Denetim Kurulu ve İcra Organı zinciri içerisinde faaliyet göstermektedir. Vakfın merkez ofisi Ankara'da olup Antalya, Muğla ve İzmir'de de şubeleri bulunmaktadır.

www.turcev.org.tr

2. ULUSLARARASI ÇEVRE EĞİTİM VAKFI

"Foundation for Environmental Education"
(FEE)

Temel amacı çevre eğitimi ile sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek olan Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın orjinal ismi "Foundation for Environmental Education" (FEE) dir. Sivil Toplum Kuruluşu olan FEE, kar amacı gütmeyen uluslararası alanda çevre bilgisini ve bilincini artırmak amacıyla 5 adet program yürütmektedir. Bu programlar;

Mavi Bayrak (Blue Flag),

Eko-Okullar (Eco-Schools),

Çevrenin Genç Sözcüleri (Young Reporters for the Environment),

Okullarda Orman (Learning About Forests),

Yeşil Anahtar (Green Key) dir.

4

Programlar genel olarak iki özelliği yansıtır;

Anlama ve harekete geçme

Harekete geçmek için öğrenme ve fırsat yaratma olanakları sağlama

Çevre bilinci oluşturma

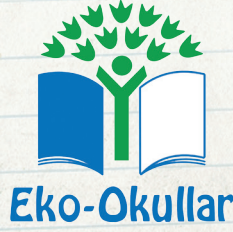

İlk olarak 1981 yılında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı (FEEE) olarak kurulmuş, 2000 yılında Avrupa dışındaki ülkelerin de üyeliğe kabul edilme kararının alınmasıyla ismi Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (FEE) olarak değiştirilmiştir. FEE'nin merkezi Kopenhag'da yer almaktadır. 2011 yılı itibari ile FEE'nin 63 üye ülkesi bulunmaktadır.

www.fee-international.org

3. EKO-OKULLAR PROGRAMI NEDİR?

Eko-Okullar Programı; ülkemizde TÜRÇEV tarafından yürütülen FEE destekli uluslararası bir programdır. Çevre konusunda bilinç oluşturmak ve insanlarla birlikte tüm organizmaları etkileyen insan davranışlarını olumlu yönde değiştirebilmek düşüncesi ile ilköğretim okulları ve okul öncesi eğitim kurumlarında çevre okuryazarlığı oluşturarak bilincin artmasını, aynı zamanda da öğrenilenlerin hayata geçirilmesini amaçlamaktadır.

Çevre sorunlarının yoğun olarak gündeme gelmesiyle çevre eğitiminin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Geleceğe yapılan en büyük yatırımlardan bir tanesinin çocuklarımıza verebildiğimiz eğitim ve bilinç olduğu düşünüldüğünde Eko-Okullar Programı büyük önem ve öncelik taşımaktadır. Eko-Okullar Programı'nda yer alan öğrenciler hem çevre konularında bilgi edinir hem de sürdürülebilirliğin sosyal boyutuna da hizmet ederek ailelerini, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarını (STK) bu konularda bilinçlendirmede etkin rol oynarlar. Bunun yanında, Program, okullarda ISO 14001/EMAS üzerine kurulmuş bir çevre yönetim sisteminin uygulanmasını da sağlar. Programlar kapsamında 2011 yılı itibariyle, FEE'ye bağlı olarak Eko-Okullar Programı'nı yürüten 52 üye ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler tabloda ve devamındaki dünya haritası üzerinde görülebilir.

Eko-Okullar Programı'na Üye Ülkeler

1. ABD	18. Fransa	36. Moğolistan
2. Almanya	19. Güney Afrika Cumhuriyeti	37. Norveç
3. Bahamalar	20. Güney Kıbrıs	38. Polonya
4. Belçika (Flaman Bölge)	21. Hırvatistan	39. Portekiz
5. Birleşik Arap Emirlikleri	22. Hollanda	40. Porto Riko
6. Birleşik Krallık (Galler)	23. İran	41. Romanya
7. Birleşik Krallık (İngiltere)	24. İrlanda	42. Rusya
8. Birleşik Krallık (İskoçya)	25. İspanya	43. Sırbistan
9. Birleşik Krallık (Kuzey İrlanda)	26. İsveç	44. Slovakya
10. Brezilya	27. İtalya	45. Slovenya
11. Bulgaristan	28. İzlanda	46. Şili
12. Çek Cumhuriyeti	29. Japonya	47. Tunus
13. Çin Halk Cumhuriyeti	30. Kazakistan	48. Türkiye
14. Danimarka	31. Kenya	49. Uganda
15. Dominik Cumhuriyeti	32. Letonya	50. Ürdün
16. Fas	33. Litvanya	51. Yeni Zelanda
17. Finlandiya	34. Makedonya	52. Yunanistan
	35. Malta	

4. PROGRAM AŞAMALARI

Programın katılımı ve akışında yer alan aşamalar şu şekilde özetlenebilir;

1. Kayıt Olma
2. Programı Yürütme
3. Ödül İçin Başvuru
- 4.Ödül Yenileme

4.1. KAYIT OLMA

Eko-Okullar Programı gönüllülük esasına göre yürütülmektedir. Okulunuzu kayıt ettirmeden önce okul müdürünün ve diğer öğretmenlerin yeterli desteğini arkanıza almak programın okuldaki sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır. Okulunuz öğretmenlerinden bu işle ilgili olacak kişilerin bu el kitabını okumasını ve program ile ilgili bilgileri diğer meslektaşlarına ve okul çalışanlarıyla paylaşmasını öneririz. Okul içerisindeki yönetim ve öğretmen kadrosunun;

Programın okula yararlarını,
Programın yürütülmesinde temel alınan 7 adım uygulamasını,
Programın planlama konusundaki esnekliğini,
Programın küçük ve erişilebilir hedefler seçilmesini öngördüğünü,
Programın uzun erimli bir çalışma olduğunu ve
Programın çevre eğitimi için bütünsel bir okul politikası geliştirmeye odaklanma özelliğini bilmesi beklenmektedir.

Okul yönetimi ve programı okulda öğrenciler ile birlikte yürütecek olan koordinatör öğretmen program esaslarını benimsemiş ve okullarında programı hayata geçirmeye karar vermiş ise programa müracaat edip çalışmalarına başlayabilirler. Gelecek nesillerimizin çevre bilinci kazanması ve sahip olduğu bilgileri davranış haline getirmesi konusunda duyarlı olan, bu konuda bir şeyler yapmak isteyen tüm okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim okulları ve dengi kurumlar Eko-Okullar Programı'nda çalışmak için başvuruda bulunabilmektedir.

Eko-Okullar Programı üyeliği için:

1) Ağustos, Eylül, Ekim Ayları'nda www.ekookullar.org.tr adresinden programımıza üye olabilirsiniz. İnternet sayfamızda üye ol kısmından girip başvuru formunu doldurarak üyelik bilgilerinizi göndermenizden ardından, üyeliğiniz ulusal koordinasyon tarafından onaylanacaktır.

2) Sistem üyeliğinizin onaylanmasının ardından, üyeliğinizin tamamlanabilmesi için Yıllık Katılım Payının (miktarı internet sayfamızda (www.ekookullar.org.tr) adresinde bulunabilir) Vakfımızın hesap numarasına yatırılması gerekmektedir.

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı Hesap Bilgileri:
Akbank Tandoğan Şubesi
TÜRÇEV Vadesiz Hesap No:
IBAN TL: TR730004600395888000108474
IBAN EURO: TR170004600395036000108477

3) Yatırılan katılım Payı dekontunun www.ekookullar.org.tr adresinden üyelik girişi yapılarak katılım payı kısmına yüklenmesi ve o bölümde bulunan gerekli bilgilerin doldurulması gerekmektedir.

Müracaatınız bizlere ulaştığında gerekli yönlendirmeler mail veya telefon yoluyla tekrar yapılacaktır. Kaydınızın tamamlanmasının ardından kitapçıklarımız ve makbuzunuz okulunuza gönderilecektir.

Eko-Okullar Müracaat Formu'nda özellikle iletişim bilgilerinin doğru olarak doldurulması programın yürütülme aşamasında iletişim için çok önemlidir. Bu konuda öznenli olunması rica edilir.

Yeni kayıt olan okullarımızdan beklenen ilk iki yıl boyunca "Çöp-Atık" konusunu ağırlıklı olarak çalışmalarınıdır. Sene başında "Çöp-Atık" konulu bir Eylem Planı, dönem sonlarında ise I. Dönem Sonu ve II. Dönem Sonu Raporları gönderilir. Dokümanların gönderilmesi konusu ile ilgili detaylara internet sayfamızdan erişilebilir.

4.2. PROGRAM YÜRÜTME

Eko-Okullar Programı müfredatta çevre ile ilgili yer alan bilgilerden yola çıkarak müfredat çalışmalarını ve müfredattan bağımsız olarak çevre bilincini geliştirmeye yönelik okul ve okul dışı etkinliklerini gerektirmektedir.

Yapılan pilot araştırmalar neticesinde programın amacına ulaşması için izlenmesi gereken en başarılı yöntem "7 Adım" olarak tanımlanmıştır. Okulların kendi istekleri ile başvurdukları bu program, kayıtlı okullarda her eğitim-öğretim yılı içinde 7 temel adımda çalışılarak sürdürülmektedir. Bu adımlar programın daha sağlıklı bir şekilde ve her okulda benzer yollarla çalışmasını sağlamak için öğretmen ve öğrencilere yol gösterici niteliğindedir.

7 adım içerisinde bulunan maddeler:

- Eko-Okullar komitelerinin kurulması
- Çevresel inceleme
- Eylem planı
- Gözlem ve değerlendirme
- Müfredat çalışması
- Bilgilendirme ve katılım
- Eko-İlke

EKO-OKULLARIN 7 ADIMI

Programda her yıl bu adımlar izlenerek çalışmalar gerçekleştirilir. Çalışılacak konu seçimi 7 adım kapsamında kurulan komitelerden biri olan öğrencilerden oluşan Eko-Tim ile programın okuldaki koordinatör öğretmeni tarafından yapılır ve çalışmalar koordinatör öğretmen ile eko-tim önderliğinde tüm zümre ve sınıfları kapsayacak şekilde uygulanır.

4.2.1. Eko-Okullar Komitelerinin Kurulması

Eko-Okullar komiteleri programın bel kemiğidir ve yürütücü gücü temsil ederek diğer adımların gerçekleştirilmesi için olanakların sağlanmasından, çalışmaların yürütülmesinden sorumludurlar.

İki adet Eko-Okullar Komitesi bulunmaktadır:

I. KOMİTE

Koordinatör Öğretmen ve öğrencilerden oluşan "Eko-Tim" dir. Eko-Tim programın çekirdeğini oluşturmaktadır, çalışmaları yürüten temel komitedir.

- Farklı sınıf düzeylerinden, farklı şubelerden 20-25 öğrenci ve koordinatör öğretmen(ler)den oluşan bu komite;

Program kapsamındaki çalışmalarını yürüten,
Eko-Okullar panosunu düzenleyen,
Tüm okulun, velilerin ve çevre halkının program ve çalışmalar ile ilgili bilgilenebilmesini sağlayan komitedir.

- Eko-Tim çalışmalarını okuluntümüne aktarmak ile yükümlüdür ve aktarabildiği oranda başarılıdır.
- Koordinatör Öğretmenin tercihen İngilizce bilmesi öngörülmektedir, ancak şart değildir. Ayrıca koordinatör öğretmenin bilgisayar kullanabilmesi ve okuldaki görevine ek olarak çalışmaya zaman ayırmak için gönüllü olması önem taşımaktadır.

II. KOMİTE

Okul Müdürü, Koordinatör Öğretmen, Eko-Tim'den bir öğrenci, Okul Aile Birliği Temsilcisi, Veliler, İlgili Öğretmenler, Yerel Yönetim Temsilcileri'nden oluşan bir komitedir.

Programın danışma ve icra kurulu olarak tanımlayabileceğimiz bu komite, çalışmalar için uygun ortam sağlama ve çalışmaların gidişatını izleme konusunda öncülük eder. Bu komitenin amacı;

Diğer adımların uygulanmasını sağlamak,
Çocuklara sorumluluk vermek ve görüşlerinin değerlendirildiğini göstermek,
Okul komite üyelerinin görüşlerinin alındığını ve uygun ortamlarda harekete geçildiğini göstermek,
Programın devamlılığını sağlamak,
Okul yönetimi, yerel yönetimler ve veliler arasında bağ kurmaktır.

Eğitim-Öğretim yılı içerisinde en az iki defa olmak üzere ihtiyaç halinde koordinatör öğretmenin talebi doğrultusunda okul müdürü tarafından toplantıya çağrılır. Toplantıda alınan kararlar bir tutanağa bağlanmalıdır. Gündem ve tutanak okulda bulunan Eko-Okullar dosyasında saklanmalıdır.

4.2.2. Çevresel İnceleme

Çevresel inceleme, okulun çevreye olan etkilerini tüm yönleriyle (çalışılan konuya göre atık yönetimi, yakıt kullanımı, su tüketimi, satın alma politikaları, dış çevre, okul çevre politikası ve eğitim-öğretim deneyimleri... gibi) ele alan, ucu açık bir kontrol listesidir. Çevresel inceleme programda çalışmaya başlanmadan önce okul ve çevresinin çalışılan konu ile bağlantılı olarak nelere ihtiyacı olduğunun, hangi noktalara ağırlık verilmesi gerektiğinin, konu ile ilgili bilgi ve bilinç düzeyinin ölçülmesi amacı ile mevcut durumun araştırılmasının ve eylem planı hazırlanırken yararlanılabilecek düzenlemelerin keşfedilebilmesini sağlar. Böylece "Nereden Başlayacağız?" sorusunun cevabı bulunmuş olur.

Çevresel inceleme ilerleyen zamanlarda başarınızı ölçebilmeye, gerçekçi hedefler koyabilmenize ve zaman zaman motivasyonu artırmanıza yardımcı olacaktır. Yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda nereden başladığınızı bilebilir ve uygulamalar sırasında gelişimi gözlemleyerek programın okul bünyesinde ve veliler tarafından kabul görmesini kolaylaştırabilirsiniz.

Çevresel inceleme için kullanılacak bazı yöntem ve listeler ilgili konuların kitapçıklarında bulunabilir.

10

4.2.3. Eylem Planı

Eylem Planı, çevresel inceleme sonucunda gerçekçi hedefler temel alınarak belirlenen çalışmaların eğitim-öğretim yılı içerisinde nasıl gerçekleştirileceğinin planıdır. Bu planlama Eko-Okullar Programı'nın temelidir ve ders yılının başladığı tarihten bitim tarihine kadar olan süreçteki çalışmaların aylık çizelgeler halinde takvimlendirilmesini sağlar. Eylem Planı çalışmaların hangi aylarda, kimler tarafından ve hangi sınıf veya yaş düzeyine göre yapılacağını içermelidir. Müfredata paralel olarak çalışmaların planlanması uygulamada kolaylık sağlayacaktır.

Başarının güveni geliştirmesi ve motivasyonu artırıcı gücü vardır, bu nedenle erişilebilir ve gerçekçi hedeflerin konması büyük önem taşımaktadır. Başarısızlığın moral bozup coşkuyu azaltmaması için başlangıçta çok yüksek hedefler seçilmemesi önerilir.

Bir eğitim-öğretim yılı için hazırlanan eylem planında, müfredat çalışmaları, eko-tim çalışmaları, okul içerisinde ve dışarısında ders dışı yapılan etkinlikler, **eylem günü**, konu ile ilgili bir alana "**Alan Gezisi**" ve yapılan diğer çalışmalar yer almalıdır. Konu ile ilgili olarak yapılan alan gezileri, bazı noktaların çocukların aklında soyut düzeyden somut hale geçmesine imkan sağlar. Örneğin; Eko-Tim öğrencilerinin tamamı veya bir kısmı geri dönüşüm merkezi ziyaretine götürülebilir. Böylece geri dönüşüm için gerekli olan aşamaları görerek öğreneceklerdir. Gezi sonrasında ise deneyimlerin panoda veya sunum halinde okulun geri kalanı ile paylaşılması büyük önem taşımaktadır.

4.2.4. Gözlem ve Değerlendirme

Gözlem ve değerlendirme, çalışmaların yürütüldüğü süreç içerisinde hedeflere giderken gelişimin kontrol edilmesi konusunda programın güvenilirliğini ve uygulama ile ilgili geri bildirim alınmasını sağlar. Eylem Planına paralel olarak uygulamaların sonuçlarının Eko-Tim tarafından gözlemlenmesi ve etkinlik sonuçlarının çeşitli ölçüm materyalleri kullanılarak koordinatör öğretmen ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesidir. Sonuçların somut olarak görülmesi ve değerlendirilmesi başarının artmasında hem yol gösterecek hem de motivasyon artırıcı olarak rol oynayacaktır. Okulun geri kalanını da motive edebilmek için elde edilen verilerin duyurulması ve paylaşılması önem taşımaktadır. Değerlendirmeler sonucuna göre bazı etkinlikler değiştirilirken sonucu verimli olanlar daha da yaygınlaştırılabilir.

4.2.5. Müfredat Çalışması

Eko-Okullar Programı'nın ardındaki ilke, müfredat konuları içerisinde yer alan çevre konularının müfredat içerisinde detaylandırılması ve tüm okuldaki Eko-Okul çalışmalarını etkilemesi ve desteklemesidir. Çalışılan konu ile ilgili müfredat bağlantısı kurulması ayrıca farklı branşlardaki tüm öğretmenlerin program içerisindeki çalışmalarda yer almasını sağlamaktadır. Çevre eğitiminin disiplinlerarası bir konu olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda farklı zümrelerce aynı konu üzerine yoğunlaşılması ve benzer şeylerin vurgulanması örtük müfredat etkisi yaratarak çalışılan konu ile ilgili öğrencilerin dikkatinin çekilmesini kolaylaştırmaktadır.

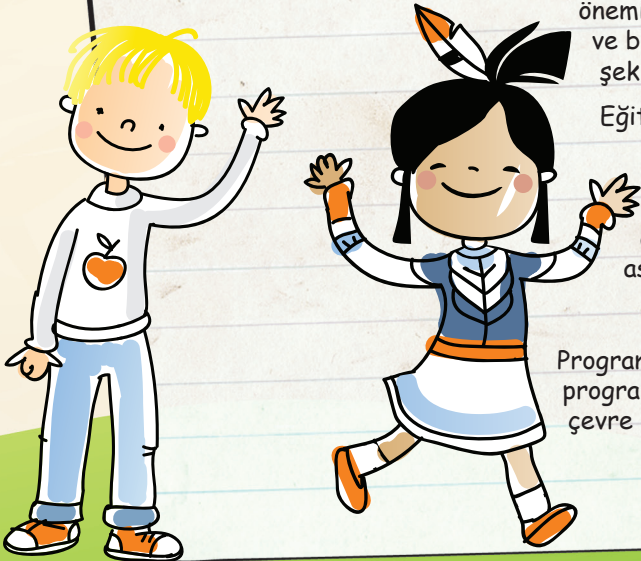
Eko-Okullar Programı'nda çalışmaya başlayan okullarımıza ilk iki sene için Çöp-Atık konusunda yoğunlaşmaları önerilmektedir. Diğer konulara kıyasla biraz daha somut olan bu konunun ağırlıklı olarak farklı derslerde vurgulanması yapılan diğer uygulamalar ile bütünleşecektir. Müzik dersinde konu ile ilgili şarkı öğrenilmesinden, matematik dersinde çözülecek problemin hikayesini çöp-atık veya geri dönüşüm gibi temalar üzerine oluşturmaya kadar farklı alanlar çalışma ile ilişkilendirilebilir. Dikkat edilmesi gereken nokta ise sadece şarkı öğretmek, problem çözmek, resim çizdirmek, kompozisyon yazdırmak gibi faaliyetlerle sınırlı kalmayıp bu faaliyetlerin öncesinde veya sonrasında bu konuların neden önemli olduğu konusunda öğrencilerle sohbet, tartışma veya beyin fırtınası ortamı oluşturulmasıdır. Müfredat çalışması içerisinde amaç sadece etkinliğin yapılması değil, uygun olan öğretim tekniği kullanılarak programın kazanımlarına erişebilmeyi sağlayacak şekilde kurgulanmasıdır.

Müfredat çalışmaları için yapılan zümre toplantılarında bu ayrıntılara dikkat çekilerek, öğretmenleri yönlendirmek ve cesaretlendirmek faydalı olacaktır. Böylece çocuklar yerel düzeyden küresel düzeye kadar çevre konularından haberdar olabilir, konunun önemini kavrayarak belirli bir bilinç düzeyine ulaşabilir ve bu konularla ilgili fikir geliştirerek davranışlarını o şekilde düzenleyebilirler.

Eğitim-Öğretim yılı içerisinde Eko-Okullar Programı kapsamında müfredat dahilinde yapılacak olan çalışmaları tüm öğretmenlerin rahatlıkla takip edebilmesi için hazırlanmış olan "Eylem Planı" öğretmenler odasında bir panoya veya duvara asılabilir.

4.2.6. Bilgilendirme ve Katılım

Program içerisinde çalışmalarını sürdüren Eko-Tim, program ve yapılan çalışmalar ile ilgili okulun tümünü ve çevre halkını bilgilendirmekle yükümlüdür.

Bilgilendirme:

- Öğrencilerin ve okula gelen diğer ziyaretçilerin görebileceği bir yerde Eko-Okullar Panosunun hazırlanması dikkat çekmek, etkinlikleri duyurmak ve Eko-İlke'yi paylaşmak için oldukça etkili bir yöntemdir. (Eko-İlke çalışmalarla ilgili eylem belirten bir cümledir.)
- Okul gazetesi veya internet sayfasında Eko-Okul çalışmaları yer alabilir, okul bülteninde çalışmalardan haberlere yer verilebilir veya programa özel Eko-Okullar bülteni çıkarılabilir. Böylece bilinçlendirme konusunda velilere ve okul dışındaki kişilere ulaşılabilir.
- Ulaşılan hedefleri duyurmak veya çocukların kendi araştırma ve sonuçlarını aktarabilmek için toplantılar düzenlenebilir. İstiklal Marşı için düzenlenen tören öncesinde Eko-Tim öğrencileri duyurularını veya paylaşımlarını yapabilirler.
- Öğrenciler ile birlikte toplum içerisinde geniş bir kitleye ulaşabilmek için bir "Eylem Günü" düzenlenmelidir. Eylem gününde program kapsamında çalışılmakta olan konu ile ilgili dikkat çekmek, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak faydalı olacaktır.
- Görüşleri almak veya çevre bilincini yaygınlaştırmak amacıyla okul içinde ve dışında anketler uygulanabilir, broşürler hazırlanabilir.
- Dönem sonlarında veya uygun görülen zamanlarda yapılan çalışmaların sergilenmesi sağlanabilir.
- Yerel radyo ve televizyon programlarına katılım sağlanabilir, çalışmaların yaygınlaştırılması ve duyurulması için medyadan yararlanılabilir.

12

Katılım:

- Aileler, komşular, muhtar ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları gibi geniş bir topluluğun işin içine katılması hem çevre bilincini yaygınlaştırmak için hem de okulun kendini tanıtmaya açısından büyük yarar sağlar.
- Katılımlar çeşitli toplantılar yolu ile çalışmalarda onlara da belirli görevler vererek sağlanabilir. Program içerisindeki çalışmalara katılan her kesim öneri, pratik yardım, maddi yardım, armağan ve manevi destekleri ile çalışmalara daha da güç katacaktır.

4.2.7. Eko-İlke

Eko-İlke okulunuzun programı dahilinde çevre ile ilgili yaptığı çalışmalarındaki sorumluluğunu gösteren amaçların bir cümlede ifade edilmesidir.

Eko-İlke akılda kolay kalabilen, mesaj veren ve eylem belirten açık bir cümle olmalıdır. Okula ilk defa gelen bir kişi Eko-İlke'yi okuduğunda rahatlıkla anlayabilmeli ve kendisi de isterse bu cümleyi hayatına yerleştirebilmelidir. Öğrenciler Eko-İlke'den yola çıkarak yaşamlarında kendilerine benzer ilkeler edinebilmelidirler.

Eko-İlke okulun farklı yerlerinde sergilenmeli, yeni konular belirlendiğinde güncellenmelidir. Her cümle, tüm öğrenci ve çalışanların üstlenip uygulayabileceği bir faaliyeti açıklamalıdır.

Eko-İlke oluşturulmasında ve seçilmesinde öğrencilerin etkin rol oynaması çok önemlidir, kendi katkılarını hissetmeleri ilkeyi önemsemelerini ve kabullenmelerini sağlayacaktır. Eko-İlke "çevre ile ilgileneceğiz, yaban hayata önem vereceğiz" şeklinde genel ifade belirten yapılar ve fiiller içermemelidir.

Eko-İlke olabilecek cümleler şu şekilde olabilir;

İki yüzü de kullanılmış olan kağıtları geri dönüşüme atacağız.
Enerji tasarruflu lambalar kullanacağız.
Muslukları boşa akıtmayalım.
Çevre dostu temizlik ürünleri kullanalım.

4.3. ÖDÜL İÇİN BAŞVURU

Program ödülü Yeşil Bayrak'tır. Yeşil Bayrak Ödülü uluslararası bir simge olup, çevreye duyarlı okul anlamına gelmektedir ve uluslararası düzeyde çevre eğitimi yapıldığının göstergesidir. Tek başına bir gölet oluşturmak veya yaban yaşam alanı oluşturmak gibi özgün çevresel gelişmelere verilmeyecektir. Programın 7 adımını başarıyla gerçekleştirmiş olan Eko-Okullar ödül için başvuruda bulunabilirler.

Yeşil Bayrak Ödülü'ne başvurabilmesi için bir Eko-Okulun;

En az iki eğitim-öğretim yılı başından itibaren programda yer alıyor olması ve iki yıldır aynı konuyu çalışıyor olması,
İki eğitim-öğretim yılına ait tüm dokümanlarını (eylem planı, dönem raporları, bilgi güncelleme ve yıllık katılım paylarını) eksiksiz ve zamanında göndermiş olmaları gerekmektedir.

Eko-Okullar Programı kapsamında 2 yıl boyunca seçtikleri konu üzerine çalışan ve dönem içerisinde gönderilmesi gereken dokümanları TÜRÇEV'e ulaştıran okullarımız Nisan, Mayıs, Haziran aylarında ulusal koordinasyon tarafından **yerinde denetlenerek** yeterli görülenler uluslararası nitelikli "Yeşil Bayrak" ödülü ile ödüllendirilirler. Yeşil Bayrak Ödül başvurusu "Ön Başvuru Formu" ve "Yeşil Bayrak Başvuru Dosyası" olmak üzere iki aşama gerçekleştirilir.

1) Ön Başvuru Formu

"Ön Başvuru Formu" nun Eko-Okullar koordinasyonunun denetim programını yapabilmesi için büyük önem taşımaktadır. İnternet sayfamızda "**Yeşil Bayrak Ödül Başvuru Formu**"nun Şubat ve Mart Ayları'nda doldurularak internet üzerinden gönderilmesi gerekmektedir.

!!!! Online başvuru tek başına yeterli değildir, mutlaka dosyanın da gönderilmesi gerekmektedir. !!!!

2) Yeşil Bayrak Başvuru Dosyası

Başvuru dosyasının içeriği, Eko-Okullar Programı'nın yürütülmesinde temel olan "7 Adım"ı içerecek şekilde hazırlanmıştır. Bu kapsamda sorulara ayrıntılı cevaplar verilmesi Yeşil Bayrak süreci için büyük önem taşımaktadır.

Yeşil Bayrak Ödül Başvurusu ve dosya gönderimi için son başvuru tarihi **15 Nisan** 'dır. Daha sonra gönderilen kargolar Vakfımızca kabul edilmeyip geri gönderilmektedir. (15 Nisan dosyanın kargoya verilmesi için son gündür!)

Yeşil Bayrak Başvuru Dosyası içeriği ve ilgili açıklamalar internet sayfamızdan takip edilmelidir.

www.ekookullar.org.tr

4.4. ÖDÜL YENİLEME

Yeşil Bayrak Ödülü ile ödüllendirilmiş bir Eko-Okulun Yeşil Bayrağı'nı dalgalandırmaya devam edebilmesi için çalışmalarına devam etmesi ve iki yıl sonra yeniden ödül yenilemek için başvuruda bulunması gerekmektedir.

Ödülün iki yıl süreyle verilir sonrasında tekrar yenilenmesinin nedeni, çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Okullarda öğrenci ve öğretmen değişimleri göz önünde bulundurulduğunda çalışmaların sürekli olması çok önemlidir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde çevre eğitimi konusunda çalışan bir programın da sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Ödül yenileme sürecinde Eko-Okulun Yeşil Bayrak Ödülü aldıktan sonra da bilgi güncellemelerini yapmış, 7 adım kapsamında çalışmalarını yürütmüş ve dokümanlarını eksiksiz olarak göndermiş olması gerekmektedir. Ödül yenilemek için başvurunun ödül yenilemek için yapıldığı belirtilerek Yeşil Bayrak başvuru sürecindeki yöntem izlenir.

5. PROGRAM KONULARI

Program kapsamında seçilen konu iki (2) yıl boyunca değiştirilmeden çalışılır ve Yeşil Bayrak alındığında yeni konu seçilebilir. Öncelikli olarak çalışılması önerilen konu çöp-atık konusudur. Temel olarak tüketimin farkına varmak ve geri dönüşümün üç okunun anlamını kavramak amacıyla öncelikli olması öngörülmektedir. Üç okta yer alan tüketimi azaltmak, tekrar kullanmak ve geri dönüştürmek olarak nitelendirilen adımlar programda yer alanlar tarafından benimsenir.

İlk iki yıl sonunda çöp-atık konusunun ardından işlenebilecek diğer konular

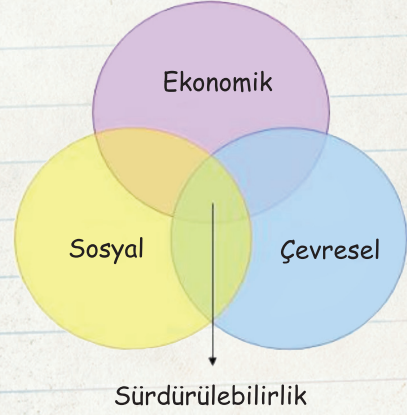
- Su
- Enerji
- Biyolojik Çeşitlilik
- İklim Değişikliği
- Sağlıklı Yaşam
- Küresel Isınma
- Gürültü Kirliliği
- Hava Kirliliği
- Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar
- Biyodizel
- Organik tarım
- Ulaşım
- Vb.

Yeşil Bayrak Ödül töreni, her yıl Mayıs ayının sonu Haziran ayının başına denk gelen tarihlerde ödül alan okulların en fazla olduğu ilde düzenlenmektedir.

6. NEDEN EKO-OKULLAR PROGRAMI?

Eko-Okullar Programı sürdürülebilir kalkınmanın hem çevresel, hem sosyal, hem de ekonomik boyutlarıyla ilişkilidir. Küçük yaşta kazanılan alışkanlıklar daha kalıcı olacağından çevreye duyarlı davranışlar sergileyen bireyler yetiştirmiş olmak programın çevresel boyutunu kapsamaktadır. Program yapılan çalışmaların sürekli olarak veli ve çevredeki diğer insanlarla paylaşımını gerektirdiği için, sosyal boyuta da büyük katkı sağlamaktadır. Diğer yandan özellikle enerji, su gibi konular çalışılırken bilinçli tüketim ve tasarruf gibi konular gündeme geldiğinden ekonomik boyuta da dikkat çekilmiş olur.

Eko-Okullar Programı'nın uygulanması daha önce de söylendiği gibi öğrencilere çevre konusunda olduğu kadar, yaşamlarında ömür boyu kullanacakları ve başarılarını etkileyecek alışkanlıklar kazandırır.

Bu program kapsamında:

Öğrenciler:

- Bir grup üyesidir ve yeni bir kimlik geliştirir.
- Grup çalışmalarında yer alarak katılımcı bir yapıya sahip olur.
- Sorunları tanıma, tartışma, karar verme ve çözüm üretme becerilerini geliştirir.
- Plan yapma, rapor yazma gibi beceriler kazanır.
- Tüketim alışkanlıklarını değiştirir, savurganlık önlenmiş olur ve doğal kaynakları koruma bilincini artırır.

Okul ise;

- Öğrencilerce sahiplenilir.
- Temizlik ve düzenini sürekli kılar.
- Su ve elektrik tasarrufu öğrencinin kendi katılımıyla sağlanır.
- İsterse iletişim ağımlık kanalıyla ulusal ve uluslararası düzeyde etkileşir ve tanınır.

7. PROGRAM DÂHİLİNDE UYGULANMAKTA OLAN PROJELER

7.1. Çevre ve Yenilikçi Fikirler Projesi (Environment & Innovation)

Avrupa Toyota Fonu aracılığı ve Toyota Motor Avrupa'nın desteği ile FEE koordinasyonunda gerçekleşen bir projedir. Ülkemizde bu işbirliği Toyota Türkiye ve TÜRÇEV ile sağlanmaktadır. Proje Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (FEE), Eko-Okullar Programı koordinasyonu tarafından oluşturulmuş ve uygulanmaktadır. Proje etapları birbirinden bağımsız olmakla birlikte, ilk etabında Almanya, İspanya, İtalya, İngiltere ve Kuzey İrlanda yer almış ve İngiltere birincilik ödülünü almıştır. Projenin 2. etabına ise Ulusal Toyota temsilcilikleriyle işbirliği içerisinde Danimarka, Finlandiya, İtalya, Portekiz, Türkiye ve Norveç'ten Eko-Okullar katılmışlardır. Bu etapta birincilik ödülünün Türkiye tarafından kazanılmasıyla 2010-2012 yıllarını kapsayan 4. etaba da katılımımız gerçekleşmiştir.

Proje kapsamında düzenlenen yarışmada Türkiye Eko-Okullarından Ankara ODTÜ Geliştirme Vakfı önce ulusal düzeyde 1. seçilmiş ve 1000 Euro ödülünü kazanmıştır, sonrasında ise katılan 6 ülkeden gelen proje birincileri arasından yine birinciliğe layık görülmüş ve uluslararası ödülleri olan 3000 Euro'yu törenle almıştır.

Çevre ve Yenilikçi Fikirler Projesi etaplarında derece alan projelere web sayfamızdan ulaşılabilir. Bu projeler belirli süre için uygulanmış olup süreklilikleri olmayabilir.

7.2. Bağlı Okullar Projesi (Linking Schools Project)

Bu projenin amacı Dünya çapındaki Eko-Okulları birbirleriyle sürekli temas halinde tutmak ve okullar arasında bir bağ kurarak beraber çalışmalar yapmalarını sağlamaktır.

Portekiz'den Türkiye'ye ve Güney Afrika'ya kadar programda bulunan 38000'e yakın okul artık internetten birbirlerine ulaşabilmekte, aynı konuyu çalışan okullar ortak projeler geliştirebilmekte ve kardeş okul olabilmektedirler. Bağlı-Okullar Projesi sayesinde okullar interneti kullanarak kendileri ile ilgili bilgileri, Eko-Okul Programı dahilinde yaptıkları çalışmalarını ve ilgi alanlarını, fotoğraflarını ve yararlı buldukları internet adreslerini paylaşabilmektedirler.

Ayrıca proje okulların buldukları bölge ile ilgili yerel kültürleri, doğaları ve tarihsel bilgileri bulundurabilecekleri bir "rehber" özelliği de taşımaktadır.

Bağlı Okullar Projesi, dünya düzeyinde okul sayısının artması ve sistemden kaynaklı nedenlerle şu anda kullanılamamaktadır. Onun yerine Uluslararası Eko-Okullar Koordinasyonu tarafından "Eco-Schools Connect" adlı internet sayfası üzerinde çalışılmaktadır. Böylece uluslararası alanda okullar arası iletişim yeniden sağlanabilecektir.

